

13.12.2024

3. Elintarvikehankinnoille ehdotettu hiilijalanjäljen vähentämistavoite on -25% v. 2035 mennessä (vrt. 2019), perustuen HILMA-datasta tehtyyn ENVIMAT-malliin pohjautuvaan kansallisen tason laskentaan. Onko tavoite mielestänne

- Sopiva
- **Liian vaatimaton**
- Liian kunnianhimoinen
- En pysty arvioimaan
- Muuta huomioitavaa

Tarkemmat kommentit ja mahdolliset muotoilu ehdotukset:

Elintarvikehankintojen päästöistä valtaosa liittyy suuripäästöisten eläinperäisten raaka-aineiden tuotantoon. Tällaisille tuotteille ja raaka-aineille on jo nyt lukuisia vähäpäästöisiä kasvipohjaisia vaihtoehtoja. Julkisten hankintojen muodostamalla kysynnällä voidaan lisäksi ohjata ja kannustaa ruokajärjestelmää kehittämään yhä uusia vähäpäästöisiä tuotteita.

Julkisilla hankinnoilla tulee edistää Suomen hiilineutraalisuustavoitetta 2035. Ne päästöt, joita ei vuoteen 2035 mennessä ole pystytty vähentämään, tulee kattaa poistoilla. On hyvin tiedossa, että nielujen viimeaikainen kehitys ja niiden vahvistamiseen tähtävien toimenpiteiden vaatimattomuus edellyttävät hyvin merkittäviä päästövähennystarpeita, jotta ilmastolakiin kirjattu tavoite voidaan saavuttaa. Tästä näkökulmasta ehdotus, jossa 75 prosenttia tavoitteiden kohteena olevan hankintakategorian päästöistä jätettäisiin vähentämättä, on täysin riittämätön.

Yrityksillä laajasti käytössä oleva ja valtio-omisteisilta yhtiöiltä edellytettävä Science-Based Targets -aloite edellyttää yleisissä vaatimuksissaan noin neljän prosentin vuosittaista päästövähennystä. Vastaavaa tahtia tulisi edellyttää myös julkisten hankintojen päästövähennyksissä. Olisi outoa, että julkisissa hankinnoissa ei tavoiteltaisi samankaltaisia päästövähennyksiä kuin mitä monet alalla toimivat yritykset asettavat itselleen ja joita valtio vaatii myös enemmistöomisteisilta yhtiöiltään. Tästä näkökulmasta vähintään 50 prosentin vähennys vuodesta 2019–2035 olisi perusteltu.

13.12.2024

4. Ateriapalveluhankinnoille ehdotettu hiilijalanjäljen vähentämistavoite on -30% v. 2035 mennessä (vrt. 2019), perustuen HILMA-datasta tehtyyn ENVIMAT-malliin pohjautuvaan kansallisen tason laskentaan. Onko tavoite mielestänne

- Sopiva
- **Liian vaatimaton**
- Liian kunnianhimoinen
- En pysty arvioimaan
- Muuta huomioitavaa

Tarkemmat kommentit ja mahdolliset muotoilu ehdotukset:

Ateriapalveluhankintojen päästöistä valtaosa liittyy suuripäästöisten eläinperäisten raaka-aineiden tuotantoon. Tällaisille tuotteille ja raaka-aineille on jo nyt lukuisia vähäpäästöisiä kasvipohjaisia vaihtoehtoja. Julkisten hankintojen muodostamalla kysynnällä voidaan lisäksi ohjata ja kannustaa ateriapalveluita tarjoavia yrityksiä kehittämään palveluitaan vähäpäästöisiksi.

Julkisilla hankinnoilla tulee edistää Suomen hiilineutraalisuustavoitetta 2035. Ne päästöt, joita ei vuoteen 2035 mennessä ole pystytty vähentämään, tulee kattaa poistoilla. On hyvin tiedossa, että nielujen viimeaikainen kehitys ja niiden vahvistamiseen tähtävien toimenpiteiden vaatimattomuus edellyttävät hyvin merkittäviä päästövähennystarpeita, jotta ilmastolakiin kirjattu tavoite voidaan saavuttaa. Tästä näkökulmasta ehdotus, jossa 70 prosenttia tavoitteiden kohteena olevan hankintakategorian päästöistä jätettäisiin vähentämättä, on täysin riittämätön. (Vaikka osa hankintojen hiilijalanjäljestä syntyisi Suomen rajojen ulkopuolella, ei näiden päästöjen erotteleminen ole tarkoituksenmukaista ja niitä tulee vähentää samalla tavalla, vaikka ne eivät Suomen kansallisen tavoitteen toteutumista edistä.)

Yrityksillä laajasti käytössä oleva ja valtio-omisteisilta yhtiöiltä edellytettävä Science-Based Targets -aloite edellyttää yleisissä vaatimuksissaan noin neljän prosentin vuosittaista vähennystä, joten vastaavaa tahtia tulisi edellyttää myös julkisten hankintojen päästövähennyksissä. Olisi outoa, että hankinnoissa ei tavoiteltaisi samankaltaisia päästövähennyksiä kuin mitä monet alalla toimivat yritykset asettavat itselleen tai mitä valtio jo vaatii enemmistöomisteisilta yhtiöiltään. Myös parhaillaan valmistelussa oleva yritys vastuulaki tulee vaatimaan puolentoista asteen ilmastotavoitteen mukaisia päästövähennyksiä suurimmilta yrityksiltä.

13.12.2024

On myös hyvä huomata, että Finnwatchin selvityksen (<https://finnwatch.org/fi/julkaisut/parempaa-tarjolla>) perusteella esimerkiksi loulasravintolapalveluissa on jo vähennetty päästöjä. Alalla on käytössä vakiintuneita toimintamalleja (reseptiikan kehitystyötä kasviproteiinin lisäämiseksi, asiakaspalautteen keräämistä, hävikin vähentämistoimia, puhtaan sähkön hankintaa jne), joita edelleen levittämällä päästövähennyksiä voidaan merkittävästi lisätä. Tästä näkökulmasta vähintään 50 prosentin päästövähennys vuodesta 2019 vuoteen 2035 mennessä olisi perusteltu ja täysin realistinen.

7. Tähän voit jättää ehdotuksesi taustamuistoon koottavista vaikuttavimmista vaatimuksista, oppaista sekä huomioitavista säädöksistä.

Haluamme korostaa, että ilmastovaikutusta koskevien päästövähennystavoitteiden tueksi tarvitaan myös vaikuttavia toimenpiteitä, joilla päästöjä saadaan tehokkaasti vähennettyä. Kun tiedetään, että valtaosa ruokaan liittyvien hankintojen päästöistä aiheutuu raaka-aineiden tuotannossa, on selvää, että suuripäästöisten ruokien tunnistaminen ja käytön vähentäminen on ensisijaista.

On tärkeää huomioida, että päästölaskentaa voidaan tehdä monilla vaihtelevilla tavoilla ja rajauksilla, joten on tärkeää, että sille asetetut laatuvaatimukset ovat riittävät tarkat ja vakioidut sekä edellyttävät laskennan läpinäkyvyyttä. Toistaiseksi, kun ajantasaisia tuoteryhmäkohtaisia PEFCR-ohjeistuksia ei ole juurikaan saatavilla, laskenta voisi perustua Luken kehittämään Ruoka-LCA-ohjeeseen. Julkisissa hankinnoissa tulisi edellyttää näihin ohjeistuksiin perustuvaa päästölaskentaa. Ateriapalveluissa tulee edellyttää, että aterialkohtaiset hiilijalanjäljet ovat tarjoilutilanteessa esillä erityisesti silloin, kun ruokailijat voivat tehdä itse valintoja.

Edellyttämällä elintarvikkeiden tai ruokapalveluiden toimittajilta päästölaskentaa, julkiset toimijat edistävät laadukkaan päästötiedon laajempaa saatavuutta. Vaatimukset päästölaskennasta tukevat myös elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden toimittajien omia päästövähennystoimia lisäämällä tietoa merkittävimmistä päästölähteistä.